

Josip Premk:

Et resurrexit . . .

Fran Zagozdnik je razprl oči in je gledal nekaj časa topo in brezizrazno v sivkast strop, nato pa je počasi okrenil glavo na desno in je zamižal, kajti v sencih je začutil bolečino, kakor da ga je zbodel nekdo s šilom. Tisti hip so se dotaknili njegovega obraza topli prsti in dvoje mehkih rok mu je počasi zopet okrenilo glavo nazaj. Fran Zagozdnik je čutil blagodejno toploto tistih mehkih rok in celo tako se mu je zdelo, da diše tisti drobni prsti po karbolu; a oči se mu ni ljubilo razpreti, ker mu je legla na trepalnice neka težka utrujenost. A ne samo na trepalnicah, tudi na prsih in na celem telesu mu je slonelo nekaj trudnega in onemoglega, da je dihal s težavo in v dolgih presledkih . . . Prav pod brado je čutil odejo; debela rjuha iz težkega platna, kakršne ni bil vajen, ga je ščegetala po vratu, a okrog gornjega telesa ga je tiščal nekak omot, ki se mu je zdel hladnejši od telesa samega. In prav počasi se mu je izmotala iz neke nejasnosti in tmine prva jasnejša misel: zakaj vse to? Iztegnil je nogo in je zadel ob okroglo železno palico; pa tistikrat se mu je že toliko zdanilo v razumu, da se je spomnil takoj tiste železne postelje, ki jo je imel pri vojaki in je prav tako zadel z nogo ob končnico, če se je preveč iztegnil. Ampak zdaj je leglo na njegove misli zopet nekaj nejasnega. Premišljeval je in mislil prav počasi ter dognal naposled, da se v vojašnici nikakor ne more nahajati. Morda se godi vse le v sanjah? In iztegnil je zopet nogo, pa je zadel kakor prvič ob mrzlo železo. Za hip so obstale njegove misli kakor prikovane, niti droben žarek jasnega pojmovanja ni zažarel v njegovem razumu, samo neka plaha slutnja mu je šepnila, da se je zgodilo ž njim nekaj groznega. In ta slutnja ga je prestrašila tako, da je nevede zopet razprl oči.

Nad njim se je širil strop; rdečkasta luč je bila razlita po njem, a tako motno, kakor da gleda večer v sobo skozi zaveso. Pa na oknih ni bilo zaves, ampak neka dolgočasna senca, ki se je raztezala od bogve kod . . . Fran Zagozdnik je dognal tako, da je najbrže zastražena tista stran hiše z visokim obzidjem. In ko je napol začudeno in napol nezavestno gledal v to žalostno svetlobo, se je pričelo v njegovih mislih počasi svetlikati. Razločneje so vstajali pred njim spomini; a planilo jih je na površje preveč, ena misel je utapljala drugo, in naposled so omahnile zopet vse v neko sivo

meglo, ki se je razvlekla pred njegovimi očmi, da ni razložil ničesar več. Čutil pa je, da sloni njegova glava na nečem, kar puhti kakor vroča žerjavica in tudi v sencih in čelu mu je sililo nekaj narazen, da so mu tekli doli do vratu vroči znojni curki. Počasi je skrčil desnico in razprostrl vseh pet prstov, da odtrga s prsi tisto težo, ki je slonela na njem ... A takrat je začutil na zapestju obeh rok močno koščeno roko in hip nato je nekdo zadrnil okrog njega vrv, da se ni mogel niti ganiti. Tudi tista mehka roka se je zopet približala in mu rahlo odpela srajco na prsih, nato pa potisnila pod njegovo pazduho neko okroglo stekleno cev.

Fran Zagozdnik je zavzdihnil in je mirno čakal, da mu tista koščena roka, ki je omotala vrv okrog njegovega telesa, porine bodalo naravnost v srce, kajti bil je trdno prepričan, da je obsojen na smrt ... Zakaj? Čemu? Ta misel se je zasvetila v njegovih vročih možganih tako kratek hip, da je ni niti pojmoval in zato je čakal mirno in udano ... Zdelo se mu je, da jih stoji okrog njega nešteto, tako različni glasovi so mu udarjali v uho, a bodala ni začutil v svojih prsih, le tista mehka roka je zopet posegla pod njegovo pazduho in mu odvzela stekleno cev.

„Enainštirideset stopinj vročine,“ je dejal nekdo z nežnim, skoro boječim glasom. Nato je Fran Zagozdnik slišal, kako je nekaj zaškrtalo po pločevinasti deski nad njegovo glavo, kakor da piše nekdo z ostro kredo, potem pa so se koraki počasi oddaljili od njegove postelje ... In tisti trenotek se je Fran Zagozdnik prestrašil čudno bledega obraza, ki ga je videl skozi zatisnjene trepalnice. Naravnost vanj so gledale plahe sive oči, vse solzne in objokane in tudi obraz je pričel počasi rdeti; motna rožnata luč se je razlila po njem in vsenaokrog, da ga skoro ni mogel več razločiti ...

Ko je zopet razprl oči, je bledela na stropu medla svetloba. Dolgočasna luč je brlela tam pri vratih, kjer je dremala v širokem stolu starikava usmiljenka; njena bela redovniška peča se je svetila v polmraku kakor velik bel metulj.

Fran Zagozdnik je gledal vanjo z nekim strahom, ki mu od početka ni vedel vzroka, naposled pa se je jasno zavedel, kje se nahaja. Prvi hip se je prestrašil te zavesti; a ko je pogledal okrog sebe in videl ob obeh straneh tja do vrat železne bolniške postelje, se je nekoliko umiril, kakor da mu ta družba ugaja. Toda postelje so bile prazne, samo tam na nasprotni strani je videl na belem vzglavju črnolaso glavo s temno dolgo brado, ki je padala po odeji kakor črna lisa. — Janez Potočnik — je bilo zapisano s šolsko

pravilnimi črkami na deski njegovega sobolnika, in tistikrat se je spomnil tudi Zagozdnik, da je pred kratkim, pred dobro uro morda, pisal nekdo tudi po deski nad njegovim vzglavjem. Vsaj zdelo se mu je tako in tudi tega se je spominjal, da ga je nekdo prevezal z vrvjo, a sedaj se je lahko prosto gibal s celim telesom, dasi je začutil vsak hip prav pod srcem ostro bolečino.

„Zagozdnik, zakaj ne spite?“

Usmiljenka je pristopila k postelji in se mu je nasmehnila z vsem svojim neprijetnim starim obrazom.

Zagozdnik je hotel nekaj odgovoriti, pa ni vedel kaj; nato je pogledal na nasprotno posteljo in je položil desnico po odeji.

Usmiljenka je pristopila čisto k njegovemu vzglavju in je položila desnico na njegovo čelo. Zagozdnik je takoj spoznal tisto mehko drobno roko in se je skoro začudil.

„Kaj mi hočete? Čemu me mučite?“ je izpregovobil in skoro se je prestrašil lastnega glasu; tako hripav in zadirajoč se mu je zdel, kakor da je spregovoril nekdo drugi.

„Ne vznemirjajte se.“

Zagozdnik jo je pogledal proseče in je iztegnil proti njej svojo suho desnico.

„Bodite dobri, pustite me od tod . . .“

Usmiljenka se mu je nasmehnila in položila njegovo desnico počasi zopet po odeji.

„Kam hočete, ali ne čutite, da ste bolni?“

Zagozdnik je za hip pomolčal, nato pa jo je pogledal očitajoče.

„Čemu ste me zvezali?“

Usmiljenka se je obrnila proti sosedni postelji, kjer je zašumela odeja, nato pa okrenila glavo proti Zagozdniku in ga gledala nekaj časa molče.

„Ali čutite, da lahko govorite?“ ga je vprašala, in Zagozdnik ji je prikimal.

„Ali naj stopim po izpovednika?“

Zagozdnik se je začudil in se je hotel obrniti proti njej s celim telesom, pa je začutil tik pod srcem, kakor da ga je sunil nekdo z nožem.

„Čemu?“ je vprašal in jo pogledal začudeno.

„Slabi ste . . . za vsak slučaj . . .“ Nato je umolknila, kakor da si ne upa govoriti naprej in je sklonila glavo nizko na prsi. „Molite, da ne padete zopet v izkušnjo,“ je šepnila in se sklonila bliže k njemu. „Glejte, vi ste še mladi, a že tako . . . tako obupani nad življenjem, da ste se hoteli končati . . .“

Zagozdnik jo je gledal mirno in se je pričel zavedati vsega...

„In kdaj so me prinesli?“ je vprašal skoro boječe.

„Pred tremi dnevi; do zdaj ste bili le redkokdaj pri zavesti.“

Zagozdnik je zamižal, kakor da nekaj premišljuje, nato je vprašal počasi, ne da bi jo pogledal:

„In obiskal me ni nikdo?“

„Vaši prijatelji, dijaki menda. Vi ste pravnik?“

Zagozdnik ji je prikimal in se zagledal v strop; njegove misli pa so se sukale vse le okrog prašanja: ali okrevam? Pravzaprav ni čutil pred smrtjo nikakega strahu, celo nekako smešno se mu je zazdelo, da bi se zopet vrnil med ljudi, ko se je že poslovil od njih, ali vendar je dvomil nad upravičenostjo svojega čina. Toda poleg tega dvoma, ki je podil njegove misli v posmrtno življenje, je vstajal v njem tudi ponos, ki mu je branil, da bi nastopil zopet nekdanjo pot, ki jo je že skoro prekinil in končal... In naposled se je spomnil še nje, ki je imela zanj le preziranje in zasmehovanje. In ne samo ona, vsi tisti visoki upi in cilji, ki jih je sanjal o svoji bodočnosti, so stopili okrog njega kakor dragi zvesti prijatelji, ki so mu osladili marsikako težko uro... in skoro mu je bilo žal za tiste visoke silne misli, ki so črpale svojo moč le v upanju, da si jo nekoč vendar pribori... A zdaj je bilo mrtvo in uničeno vse, in Fran Zagozdnik se je zdel sam sebi tako neznaten in v življenju nepotreben, da se je natihem razsrdil, ker je izgrešila krogla določeno pot... Ali s tem srdom, ki se je rodil iz najtrpkejših spominov, je vstalo v njegovi duši tudi upanje, da se še zgodi, kar je zaželel. In ta želja je bila kmalu tako silna in vroča, da ni mislil na drugega, ko na svoj bližnji konec... Nenadoma je bil prepričan, da je s svojim življenjem že napravil obračun in te misli je bil vesel, da se je skoro nasmehnil, ko je začutil prav pod srcem oster zbodljaj...

Svetloba v sobi je med tem zbledela in skozi okna je lila zelenkasta jutranja luč.

„Dani se,“ je dejala usmiljenka in mu počasi odgrnila odejo, nato pa mu je odpela srajco in previdno odmotala obvezo, ki jo je imel okrog prsi. Zagozdnik se je hotel skloniti in pogledati rano, pa je omahnil nazaj, ker je začutil v prsih bolečino, da se mu je stemnilo pred očmi.

Ko ga je usmiljenka obvezala s hladnejšo obvezo, je bilo njegovo čelo potno, da je skrbno zmajala z glavo.

„Bodite mirni, danes se odloči“...

Zagozdnik jo je pogledal vprašujoče, ker je ni razumel.

„No, močni ste, še slabši so prestali operacijo . . . In potem ne obupajte več, vse življenje je vendar še pred vami . . . in tudi zaradi Boga . . .“

Fran Zagozdnik je slišal njene besede kakor v polsnu, kajti njegove trepalnice so bile že zatisnjene in po vsem telesu je čutil težko utrujenost. — —

* * *

Ko se je zopet zavedel, je stopil na mračen hodnik in se napotil počasi po pustem in praznem koridoru na bolniški vrt.

V vrhovih visokih kostanjev je šumelo napol suho in velo listje, zakaj tudi zrak je dišal po hladni jeseni, in Zagozdniku se je zazdela vsa zemlja čudovito pusta in dolgočasna. Gledal je v sivkasto zidovje tihe bolnišnice in se je zasmel temu čudnemu nestvoru, pa ni slišal lastnega glasu in tudi pesek ni hreščal pod njegovimi koraki, kakor da se noga ne dotika tal.

Pri vhodu je dremal na klopi rdečeličen vratar, in Zagozdnik je obstal pred njim in ga je potrepal po rami. Toda vratar je dremal dalje, kakor da ni čutil njegove roke, in Fran Zagozdnik je stopil nejevoljno na ulico.

Žalostno in zaspano je viselo nebo nad visokimi hišami; naredko so bile posejane zvezde, in Fran Zagozdnik je srečal celo par ljudi z odprtimi dežniki. In to se mu je zdelo zelo čudno, kajti nanj ni kanila niti ena deževna kaplja. Na vogalu onstran blatne ceste je zagledal dva davna znanca v živahnem razgovoru. Mahala sta z rokami in se pripogibala naprej in nazaj, kakor da se prepirata. Fran Zagozdnik ju je opazoval nekaj časa mirno in tiho, na to se je napotil preko ceste in je stopil naravnost med njiju.

„No, kaj me ne poznata?“ se je začudil, ko se nanj nista niti ozrla.

Starejši, ki je bil bled in očitno jetičen, se je ozrl nekoliko v stran, a Fran Zagozdnik je videl, da oči ni uprl vanj, drugi pa ga je prav tako popolnoma preslišal.

Zagozdnik se je zasmel njuni globoki zamišljenosti, a njegov smeh ni spremenil najneznatnejše poteze v njunih obrazih. Takrat je prišel iz stranske ulice še tretji. Fran Zagozdnik je že iz daljave spoznal v koščenih sklonjeni postavi medicince Kržana, s katerim sta bila najboljša prijatelja.

„Pozdravljen,“ mu je zaklical že od daleč, pa Kržan je gledal modro, skoro zamišljeno, naravnost predse in mu ni odgovoril.

„No, kaj premišljuješ?“ ga je ogovoril Zagozdnik še glasneje, pa tudi sedaj je podal Kržan svojo desnico samo onima dvema, na Zagozdnika se ni niti ozrl.

„Ali sta bila kaj pri njem?“ je vprašal medicinec Kržan in zamišljeno potegnil z dlanjo preko čela.

„Se ne izplača,“ mu je odvrnil mlajši — „je pri popolni nezvesti. Morda premine še nocoj —“

Kržan je skimal in žalostno pogledal v tla. „Škoda, pa še tako mlad, saj jih ima komaj petindvajset. In zaradi ženske, zaradi tiste Mire —“ Nato je zamahnil z roko in skimal. „Malo več pameti sem mu vendarle prisodil.“

Zagozdnik je poslušal z napeto pozornostjo. „Ampak zakaj... in kdo?...“ je povprašal, toda po njem se ni ozrl nikdo, kakor da ne stoji poleg njih. Niti malenkostnega pogleda mu niso darovali, kakor da ga resnično ne vidijo.

„In ona se je baje še smejala,“ je nadaljeval medicinec Kržan. „Menda ji je boter sam hudič!“

Prijatelja sta se zasmejala, le Kržan je ostal resen in mračen.

„Najbrže je meril naravnost v srce,“ je menil mlajši — „pa se je po nesreči zarila kroglja nekoliko prenizko.“

Fran Zagozdnik se je čutil vedno bolj, a prijatelji se niso menili za njegovo začudenje, še ozrli se niso po njem, ko so se razšli, in tako je ostal sredi dolgočasne ulice sam s svojo žalostjo...

Kam? — je pomislil, ko je videl, da se nikdo ne ozre po njem in hodijo mimo njega kakor mimo mrtvega kamena. In zahtelo se mu je kakor še nikoli, da bi se porazgovoril s temi ljudmi, kajti v sebi je čutil silno trpljenje... Kakor ena sama velika solza so bila vsa njegova čuvstva in v tej solzi je bilo vse tako jasno, kakor da mu leže na dlani vse krivice, ki jih je kdaj trpel in zakrivil tudi sam... Rad bi bil odbežal od teh ljudi, ki so nosili v sebi toliko zlobe, a vezalo ga je nanje še toliko vezi, da se je čutil kakor zapredenega v pajčevino. Zdaj, ko ni bilo v njem več nikakega dvoma, ko je bila vsaka njegova misel čistejša od solnčnega žarka, je trpel v svojem velikem spoznanju ne toliko zaradi sebe, kakor zaradi drugih; kajti utelešena dobrota kakor je bil, bi bil neskončno srečen, ko bi uprl le eden vanj svoje hinavske oči in sprejel njegove čiste misli; a hodili so mimo, in Fran Zagozdnik ni zagledal niti enega, ki bi mu bil enak...

Takrat se je spomnil tistih mladih ljudi, med katerimi je predsedel toliko večerov, in še predno je dobro pomislil na vse tisto

mlado navdušenje, na vse težke dvome in misli, je sedel med njimi v zakajeni podstrešni sobi, kjer so se shajali skoro vsak večer.

Pet študentov je sedelo ob dolgi mizi in eden je čital s hripavim glasom historijo o posmrtnem življenju.

„— — ko je izdihnil, je postala vsa soba prostorna in polna neke čudokrasne luči, v kateri je živel on sam. Od vseh strani je lila vanj moč, ki ni poznala utrujenosti in ko je razmahnil z zrakom svoja krila, se mu je zasmejalo tisoč čudes... Hitel je dalje, kakor da mora v enem samem hipu uzreti vso to vesoljno lepoto, ki jo je svobodno meril s svojim drznim poletom. Obstal je nad zlatožitnim poljem in ga grel v solčnih žarkih sam ves vroč in zroč v istem hipu v vesoljno vsemirje... Smejal se je v gromu in je z bliskom udaril v zemljo in v vzdihu umirajočega je zaslutil sebe samega... Ali tisti vzdihi so se godili v sanjah, tam nekje v kraju, kjer je oklepala njegov duh ozka ječa. In v tisti ječi se je dogodilo toliko nerazumljivega, majhnega in neznatnega, kakor da ni vladala v njej moč silnega duha... Ali ni nekdanj sanjal o nečem, kar ga je rodilo in ga ne bo nikoli uničilo? In sredi teh velikih sanj je dvomil in ni imel toliko moči in odločnosti, da bi razrušil tisto ozko ječo in oprostil svoj duh, da se navžije svobode, ki mu je bila odvzeta in se povrne v kraljestvo lepote, ki je v ječi ni poznal... In koliko nizkega je bilo v tistih suženjskih sanjah! Lupina je ukazovala in jedro se je moralo pokoriti in trpeti bolečine, ki so mogoče samo v tistem predživljenju. Zdaj, ko je odpadla lupina, je vzkliklo jedro po svoji volji in moč, ki je bila zatrta v njem, se smeje in ne razume tistih mej, ki jih nekdanj ni mogla prekoračiti. Včasih je pač siknil plamen čez odmerjeni rob tistega smešnega nestvora, ki se je ustvaril, da le za kratek hip priklene nase božansko moč, ki ji ni začetka ne konca in najde svoj pravi dom v prvem hipu navideznega konca... a vsakokrat, kadar se mu je zahotelo iz ozke celice, je nudilo telo vse najslajše prevare, da ga priklene nase tembolj... Ali naposled je vendar padlo blato od božanstva in v najvišji zvezdi se je čudil majhni iskri, ki jo je spoznal za kraj svojega trpljenja...“

Najmlajši med njimi, ki pa je imel že tudi okrog petindvajset let, je segel po kozarcu in izpil na dušek. Nato se je nasmehnil in je skimal. „Ne verujem“...

Drugi so skomignili z rameni in so se zamislili.

Fran Zagozdnik pa jih je motril molče in je mislil čudne misli. Ti blede, suhi obrazi so bili sicer prav isti, ki jih je gledal

toliko večerov, a njihove besede so bile laž in laž je bilo marsikaj, kar so mnogokrat tako sveto trdili . . . Zagozdnik se je čudil, da ne spoznajo svojega greha in je spregovoril glasno in proseče, zakaj zaradi njih je trpel tudi on sam. Toda študentje so segli po kozarcih in videlo se je, da Zagozdnika ne vidijo in ne slišijo.

„Mogoče pa je vendar,“ je pomislil eden — „in če je res, rad umrjem še nocoj!“

„Beži, no,“ ga je zavrnil sosed — „to pa bi bila vendar prevelika izguba, da bi odšla tako nenadoma kar dva.“

„Kdo pa še?“ je povprašal Zagozdnik, pa študenti so molčali in vseh oči so postale žalostne in zamišljene . . .

„In še tako mlad“ . . .

„Kaj mladost,“ se je trpko nasmehnil najmlajši — „zaradi mladosti vem, da mu ni žal, če živi njegov duh življenje, v katero ni veroval“ . . .

„Tudi jaz ne verujem,“ je priznal drugi. „Menda ni na svetu tako hudobnega človeka, da bi ga kaznovala narava z dvojnimi življenjem, oziroma, da bi mu ne naklonila večne smrti. Tistole, kar si pravkar bral“ — se je obrnil proti svojemu sosеду — „bi bila vsaj zame huda kazen . . . Ne verujem!“

„Škoda, da nam ne more razodeti in povedati resnice,“ je zopet pomislil najmlajši, in v njegovem obrazu je bila tako odkritosrčna žalost, da je občutil Zagozdnik ob prvi besedi vse njegovo veliko hrepenenje . . .

„Ampak kdo?“ jih je vprašal, pa študentje so gledali zamišljeno predse, kakor da je spregovoril njegove besede veter, ki je stresal slabo priprto okno ali plamenček, ki se je majal v luči in zdajpazdaj puhnil proti stropu oblaček rjavkastega dima.

„Pa da bi bila vzrok samo tista ženska,“ je zamrmral komaj slišno najstarejši, ki je sedel prav poleg Zagozdnika samega — „skoro ni verjetno. Morda ga je gnala v smrt več radovednost, zakaj je bil poklican v življenje, ki je imelo zanj le žalost in trpljenje; saj veste, da je on največkrat dvomil o večni in resnični smrti. Vse tisto, kar govorijo zaradi Mire, se mi zdi bolj v olepšavo, glavni vzrok pa nosimo tudi mi v svojih dušah“ . . .

„Zato je bolje, da ne verujemo,“ je rekel najmlajši — „in molimo v smrti konec vseh koncev!“

Fran Zagozdnik se je dvignil razburjeno in je spregovoril z zapovedujočim glasom: „Ampak kdaj ste dobili med se meni tako enakega. In zaradi Mire pravite . . . Kaj? Kdo?“ . . .

Vsi so prikimali in zamrmrali:

„Res, bolje, da ne verujemo!“

Na Zagozdnikove besede ni odgovoril nihče, še ozrli se niso po njem, dasi se je zdelo njemu samemu, da se stresa vsa soba od njegovega glasu.

Pa tistikrat je živel že ves v spominu dogodka, ki se je dogodil nekoč v neki čudni preteklosti, v sanjah morda, toda prav na mestu, kjer je stal tisti trenotek Fran Zagozdnik.

Blatna kolovozna pot se je vila ob Ljubljani, ki je tekla leno in brez šuma svetlikajoča se v mesečini kakor motno olje. Na nebu ni bilo več tistih zaspanih oblakov, od vzhoda do zapada je bilo posejano z drobnimi zvezdami, in tam zadaj visoko nad mestom se je kopal mesec v ribniku rumene mesečine.

Fran Zagozdnik je gledal na reko in se je spomnil tistih težkih sanj, ko je stal prav na tistem mestu in se poslavljajal od vsega... Toda samo za kratek hip, potem ni mislil na ničesar več in je nastavil samokres ravno na srce... In bogve kako, da ni sprožil, ko ni imel ničesar več iskati na svetu, ampak zasnanjal tiste težke ure tam v bolnišnici. In vendar so ga našle tudi tam tiste velike sive oči, ki so gledale vanj vse solzne in objokane, kakor da jim je žal vseh tistih prezirljivih pogledov, s katerimi so kdaj bičale njegovo vdano dušo...

Fran Zagozdnik je vztrepetal v neki opojni slasti čudolepih čuvstev, ki pa niso poznali nikake bolečine niti strahu, dasi je prihitel z bliskovito naglico naravnost v tisto sobo, kamor se je napotil nekaj že tolikrat, a vedno plašno obstal pred vežnimi vrati.

Na širokem divanu je sedela gospodična Mira v svetli domači obleki in se igrala s tolsto desnico plešastega gospoda, ki je imel prepasan trebuh z debelo zlato verižico, in ga je motril Fran Zagozdnik nekaj časa, kakor da ne more najti v spominu njegovega obraza. Ampak spoznal je kmalu gospoda Blatnika, ki je veljal po vsem mestu za bogatega vdovca in se ni prav nič začudil. Le to mu ni ugajalo, da se Mira ni po njem niti ozrla, dasi je videl nekaj celo v bolnišnici njene oči tako žalostne in objokane, kakor da nosi v srcu samo kesanje... Stopil je prav k njej in njen obraz se mu je zdel popolnoma sličen obrazu gospoda Blatnika, tudi roka je bila taka in ničesar ni bilo na njej, kar bi navdalo Frana Zagozdnika s hrepenenjem, ki ga je čutil do nje v času tistih davnih sanj... Takrat si je hotel pognati zaradi nje kroglo naravnost v srce; a zdaj je čutil, da se je godilo vse le v nekaki blaznosti v

času, ko še ni čutil v sebi blagodejnega miru, kakor tisti hip, ko se mu je zazdelo tako nerazumljivo in smešno, da se sklanja gospod Blatnik k njej in jo poljubljuje v lice, ko reži za njeno belo poltjo vendar prav tako gnusna lobanja, od kakršne se je ravno pred tremi dnevi obrnil na pokopališču s studom in gnevom. A nekaj je bilo vendar v njej, kar je navdajalo tudi Frana Zagozdnika s čuvstvom prijetne sorodnosti: včasih, ko je drsal gospod Blatnik s svojimi debelimi ustnicami po njenem obrazu, je začutil Fran Zagozdnik, kakor da je dahnila vanj njegov lastni dih: misli, ki so jo vezale nanj, je spoznal in sprejel za svoje kakor mati svojega otroka. Vse drugo pa mu je bilo tako tuje, neznatno in brezpomembno, da se je čudil, čemu je v tistih mračnih sanjah tolikrat mislil na to bitje . . .

Takrat je vstopila mati, ogrnjena v dolgo mantiljo, in je za hip obstala pri vratih, kakor da se je začudila Franu Zagozdniku, ki jih še ni nikoli posetil na stanovanju. Ali njene nemirno mežikajoče oči niso gledale proti Zagozdniku, temveč na Miro, ki je pravkar izpustila tolsto roko gospoda Blatnika.

„Ali že veš?“

Mira je odkimala in tudi gospod Blatnik je stresel z glavo.

„Pred dobro uro, ko sem šla mimo bolnišnice, mi je povedal vratar, da je proti mraku umrl —“

„Kdo?“ je povprašal brez misli gospod Blatnik, da je odvrnila mati začudeno:

„I, no, Fran Zagozdnik!“

Fran Zagozdnik je vztrepetal in je mahoma razumel vso tisto sladko lahkoto in srečo, ki jo je čutil ves čas, kakor da je on sam dih vsega zadovoljstva in sreče . . . Morda je zavelo v vetru ali bogve kako, da je tisti hip planil v toku srebrne mesečine v tisto podstrešno sobo, kjer so sedeli ob dolgi mizi blede študentje. Mirno so sedeli in njih obrazi so bili žalostni in zamišljeni . . .

Fran Zagozdnik je videl njih težke misli in je čutil ves njih dvom; njemu samemu pa je bilo najtežje, ker jih ni mogel osvoboditi, kakor je bil svoboden on sam.

„Verujte!“ je zaklical, a študentje so gledali v tla in ga niso slišali. Vstali so in so se poslovili, ne da bi se ozrli nanj, ki je gledal iz veseljstva vse tajne zagonetke večnega življenja . . .

